

Олександр Стівпець

СТОВПЕЦЬ Олександр Васильович – кандидат філософських наук, доцент Одеського національного морського університету, слухач докторантури кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Сфера наукових інтересів – соціально-філософське дослідження проблематики розвитку інституту інтелектуальної власності в умовах постмодерну та інформаційного суспільства.

ІНСТИТУТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО БАЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ СПІВВІДНОШЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ, ЗНАНЬ ТА ІННОВАЦІЙ

Статтю присвячено соціально-філософському аналізу взаємозв'язків між категоріями «інформація», «знання», «інновації», який дозволяє зробити висновки про характер їхнього співвідношення в сучасних соціокультурних реаліях. Розуміння кореляції зазначених категорій представляється необхідною передумовою для дослідження інтелектуальної власності як соціального інституту.

Ключові слова: інститут інтелектуальної власності, знання, інтелект, творчість, інновація, інформація, суспільство.

Актуальність досліджуваної проблематики пов'язана зі зростанням значення та цінності інтелектуальної власності в постіндустріальну епоху. Інститут інтелектуальної власності став невід'ємним соціокультурним атрибутом інформаційного постмодерного суспільства. Оскільки в полі зору соціальної філософії знаходяться ті явища й процеси суспільного життя, котрі характеризують розвиток всього людства, то проблема визначення місця інтелектуальної власності та її співвідношення з іншими видами інформації, а також дослідження співвідношення понять «інновації», «знання», «інформація» мають стати предметом соціально-філософської рефлексії.

Метою статті є соціально-філософське дослідження характеру й закономірностей співвідношення інформації, знань та інтелектуальної

© О. В. Стівпець, 2016

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.57499>

власності через аналіз процесів суб'єктивізації інформації (її перетворення на знання) й об'єктивізації знань (що трансформуються в соціокультурну інформацію). Осмислення взаємозв'язку зазначених процесів у різних видах пізнання й комунікативних актах, що мають місце в природному середовищі та культурі, має покращити розуміння місця й тієї ролі, яку відіграє інститут інтелектуальної власності в сучасному суспільстві. В *основу методології* дослідження покладено загальнонаукові та спеціальні методи (зокрема, аналітичний та порівняльно-правовий методи, системний, атрибутивний, процесуальний, когнітивний підходи).

Зміна онтологічного статусу інформації, неоднозначність і багатоманітність підходів до розуміння поняття інформації, трансформація суспільних стереотипів передачі інформації тощо, вимагають, перш за все, дослідити саму категорію «інформація» та виокремити її особливості.

Постнекласичний етап розвитку науки й філософії дозволяє побачити світ багатомірний і безупинно саморозвиваючийся. Різноманітні способи сприймання навколишньої складності світу поступово змінюють моделі його усвідомлення, пропонують безліч інтерпретацій, сіють сумніви, організують та руйнують, і, врешті-решт, призводять до самоорганізації буття й свідомості.

Постмодерна концепція стверджує, що світ більше не є абсолютно зрозумілим і раціонально визначеним. Те, що представлялося самоочевидним, часто насправді не є таким. Водночас, використовуючи формалізм постнекласичних теорій, ми можемо будувати моделі дійсності, розуміючи, що це тільки моделі, а не сама дійсність. Але в чому ж полягає складність, заплутаність, суперечливість сучасного світу культури людства, в якому, як стверджують, панує новий стратегічний ресурс – знання?

Нам стали звичними словосполучення «інформаційне суспільство», «епоха інформації», «інформаційний підхід» й таке інше. Часте вживання предикату «інформаційний» інтуїтивно зрозуміле. Залишається пізнати природу того, що ж являє собою *інформація*?

Нормативно-правове визначення інформації як «будь-яких відомостей та даних, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді» [1] абсолютно не дає нам жаданого уявлення про сутність інформації та її вплив на суспільний розвиток. Отже необхідно звернутися до інших підходів у дослідженні даного феномену.

Деякими дослідниками пропонується наступне визначення: «Феномен інформації є багатостадійний, необоротний процес становлення структури у відкритій нерівноважній системі, який починається з випадково запам'ятовуваного вибору, що робить ця система під час пе-

реходу від хаосу до порядку, та який завершується цілеспрямованою дією відповідно до алгоритму або програми, котрі відповідають семантиці вибору» [2]. Таким чином, інформація розуміється як *процес*, що складається з певних стадій.

Ідея про інформацію як процес визначає методологію застосування інформаційного підходу в дослідженні динаміки комунікативного простору (для вживання даного підходу недостатньо розуміння інформації як сукупності відомостей, а інформаційного процесу – як простої передачі даних). Нетривіальний зміст словосполучення «інформаційний процес» розкривається тільки тоді, коли очевидним стає суть *процесуального підходу*. У чому ж його конструктивність? Він дозволяє на основі аналізу багата стадійних інформаційних і соціокультурних процесів встановлювати певні межі для інтерпретацій різних теорій і концепцій інформації.

Процесуальний підхід, зокрема, дозволяє будувати концептуальну модель інформаційного процесу, в якій поєднуються трактування інформації як результату випадкового вибору [3]; як плану, алгоритму [4]; як обсягу передаваних сигналів [5]; як інструкції до самоорганізації в процесі створення структур [6] тощо.

Положення синергетики про конструктивність хаотичних станів одержує новий сенс та несподівано по-новому виявляється в контексті інформаційних процесів. Цей новий зміст розкривається у визначенні інформації Г. Кастлера: «інформація є випадковий вибір варіанту, що запам'ятовується серед багатьох можливих і рівноправних» [3]. Дане положення потребує конкретизації.

Інформація створюється, передається, сприймається, кодується, зберігається, використовується тощо, і всі ці акти є лише якимись елементарними фрагментами, стадіями процесу. Елементарність ця відносна, тому що механізми відповідних процесів є досить складними. При переході від однієї стадії процесу до іншої інформація щоразу з'являється в «новому обличчі». Результат, одержуваний при завершенні однієї стадії, уможливує початок наступного етапу. Побачити це, тим більш ідентифікувати окремі стадії із тими або іншими дефініціями інформації, не поринаючи у сферу уявлень постнекласичної науки, представляється неможливим, оскільки науці класичній невластиве процесуальне описання становлення. Такий метод був властивий філософії А. Уайтхеда, яка випередила переорієнтацію наукової думки на системний підхід до розуміння процесу.

Інформація в концепції А. Уайтхеда [7] – складний процес, що утворюється з певних стадій. Долаючи хаотичний стан, система обирає один з багатьох можливих шляхів подальшого розвитку, тобто

генує інформацію. Генерація інформації відбувається в моменти біфуркацій. Ця інформація фіксується, об'єктивується системою, та кодується у зрозумілі (якщо не для більшості, то для багатьох суб'єктів) знаки – вербальні або невербальні.

Осмилення феномену інформації, можливо, було б нездійсненним без аналізу її атрибутивних характеристик. Однак в рамках даного дослідження зробити це не представляється можливим з огляду на вимоги щодо об'єму статті. Тому обмежимося констатацією того, що окрім класичного «набору властивостей» інформації (об'єктивність, достовірність, повнота, актуальність, цінність, дискретність і безперервність, відчужуваність і невідчужуваність), існування феномену інформації також можливо пов'язати з такими властивостями: інваріантність, мультиплікативність, транслюваність, поліпотентність, знецінюваність та ризик псування або втрати, реплікованість, мінливість. І це, мабуть, не вичерпний перелік ознак інформації.

Зовсім інакше буде звучати визначення інформації в контексті *когнітивного підходу*. У рамках останнього інформація розглядається як необхідний початковий зовнішній фактор процесу пізнання, що існує у двох видах: а) первинна інформація, якою змістовно «наповнене» навколишнє (натуральне) середовище, та до якої належать впорядковані структури у розмаїтті живої та неживої природи; б) вторинна інформація, що є змістовним наповненням всієї соціокультурної дійсності, та знаходить своє втілення як у мові (вербальній та невербальній), так і в різних артефактах (знаряддях праці, технологіях, творах мистецтва, тощо). І тут ми підходимо до проблеми переходу «інформації» в «знання».

Знанням є різноманіття результатів цілеспрямованої конструктивної пізнавальної діяльності суб'єкта, здійснюваної як на рівні емпіричного досвіду (відчуттів, сприйнятів), так і на рівні абстрактного теоретичного мислення (теорій, концепцій), коли відбувається так мовити «витяг-обробка» з реальності інформації у вигляді інваріантних структур-патернів, або ж переробка (осмилення) суб'єктом вже наявних знань [8].

Існує чимало теорій про межі та природу знання. Сократ вважав, що єдина функція знання – це самопізнання, тобто інтелектуальне, моральне і духовне зростання людини. Його опонент, Протагор, стверджував, що ціль знання – зробити діяльність людини більш успішною та ефективною. Для Протагора основою знань були логіка, граматики й риторика; згодом саме вони склали «трівіум» – три основні дисципліни середньовічної школи, котрі, власне, й до сьогодні в цілому відповідають поняттю широкої освіти (те, що у німців зветься «Allgemeine Bildung»). Дві теорії знання, що виникли на Сході, можна вважати аналогічними західним. Так, з точки

зору конфуціанства, знання – це розуміння того, що і як треба казати, щоб досягнути своїх цілей та успіху в земному житті. Для даоських та дзенбуддійських монахів знанням є самопізнання, шлях до просвітлення та мудрості. І хоча між цими двома теоріями є очевидні відмінності стосовно самого змісту знання, між ними нема суперечностей відносно того, що не є знанням. Тут мається на увазі, що знання у попередні часи не означало здатності до дії. Корисність не ототожнювалася із знанням. Корисність є вміння, навичка – те, що грецькою зветься «*techne*». І Сократ, і Протагор, варто підкреслити, із повагою ставилися до «*techne*». Саме ж поняття «технологія» сформувалося за якісь п'ятдесят років, починаючи з 1700-х рр. У семантиці терміну поєднуються «*techne*», тобто секрети ремесла, та «*logos*», тобто організоване, систематизоване, цілеспрямоване знання.

Між інформацією та знанням встановився циклічний взаємозв'язок: інформація переходить у знання, коли вона «перетравлюється» суб'єктом на ментальному рівні (процес суб'єктивізації); знання трансформується суб'єктом за допомогою мови й інших знакових форм у *соціокультурну інформацію* (процес об'єктивізації). У ході цих процесів мають місце неминучі втрати у змісті: при суб'єктивізації, в силу фізичної обмеженості органів чуття і пам'яті, суб'єкт не в змозі сприйняти всю інформацію; при об'єктивізації особистісне, персональне знання незрівнянно глибше й багатше відповідної знакової інформації, оскільки емпіричний досвід, пов'язаний з тілом, лише частково піддається вербалізації.

Якщо розглядати інформацію як властивість всіх матеріальних об'єктів, тобто як атрибут матерії (*атрибутивний підхід*), а знання – як інформацію суб'єктивовану (і «прагнучу» до подальшої об'єктивізації з перетворенням у соціокультурну інформацію), тоді, нарешті, виникає питання про місце категорій «*інновації*», «*інтелектуальна власність*» у даній системі.

Протягом останніх двох століть інновації (та інтелектуальна власність – як наслідок юридичної інституалізації відповідних соціальних відносин навколо цих інновацій, з урахуванням як немайнових, так і прагматичних інтересів) стали одним з найважливіших факторів суспільного розвитку та зростання високотехнологічних галузей виробництва. Варто зауважити, що динаміка розвитку багатогранного інституту інтелектуальної власності чинить вплив і на культурну, і на соціально-економічну сфери життя людства. Одна тільки індустрія «копірайту» (авторських прав) сама по собі здатна створювати до 7 % ВВП. Приблизно такий же внесок в економіку розвинених країн з боку т.зв. «промислової власності» (патентів, товарних знаків, тощо). Із розвитком Інтернету, електронної комерції, міжнародного співробітництва

й товарообміну в умовах нових технологічних реалій в усе більшому числі країн інтелектуальна власність «формує» близько 1/6 частини їхніх бюджетів, і ця частка продовжує приростати. Соціальна зайнятість в інновативному секторі розширюється.

Вирішити завдання щодо визначення реального статусу інтелектуальної власності неможливо без проведення соціально-філософського дослідження комплексу пов'язаних з нею проблем. Упродовж історії людства не було майже жодного філософа, який би тією чи іншою мірою не цікавився проблемами інтелектуальної діяльності. Однак основна увага приділялася або юридико-гносеологічним питанням, або організаційно-технічним проблемам доступності досягнень культури для різних класів суспільства. Самим же процесам виникнення результатів інтелектуальної діяльності, осмисленню *підстав* їхнього *перетворення* у товар (і особливий вид інформації) приділялося значно менше уваги.

Основна причина недостатньої наукової зацікавленості проблемами інтелектуальної власності протягом тривалого часу полягала в тому, що власне ця цивільно-правова підгалузь в юриспруденції постійно зводилася до простої сукупності авторського й патентного права, й до проблем їхньої класифікації. Таке, неприпустимо вузьке в нинішніх реаліях, розуміння інтелектуальної власності поступово потрапило в соціальні й гуманітарні науки, і в підсумку обумовило незрілість існуючою парадигми, недосконалість загальноприйнятої вихідної концептуальної моделі, яка застосовується для постановки проблем і пошуку їхніх рішень у сфері т.зв. «духовного виробництва» [9].

Перш ніж намагатися відповісти на запитання – «що є інтелектуальна власність?» – варто розглянути пов'язані проблеми: як з'являється інтелектуальна власність, із чого вона утворюється? Застосовуючи метод Декарта, «...крок за кроком зведемо заплутані й темні положення до більш простих, а потім намагатимемося, виходячи з розуміння найпростіших, піднятися тими ж сходами до пізнання всіх інших» [10].

Для позначення сукупності інтелектуальних досягнень замість терміну «інформація» (зміст якого викликає завзяті дискусії й трактується по-різному: як засіб передавання сигналу, як процес, як відомості, як ідеальне невловиме і неспоживане благо, як ототожнювані з носієм ресурси, як вектор, як функція, як атрибут матерії, як міра визначеності у повідомленні, тощо) пропонується використовувати термін «знання». Погляд на співвідношення даних категорій було висловлено вище, і хоча сам термін «знання» також допускає досить широке тлумачення, уникнути термінологічної плутанини з ним представляється дещо легшим.

Втім хочеться зробити тут застереження, що знання не розглядається як самостійна субстанція, і що, ймовірно, ніякого знання в «чистому» виді за межами суб'єкта, поза ним не існує. Виходитиме з того, що знання завжди існує лише у свідомості індивіда. Однак при розгляді процесу мислення окремого індивіда всю сукупність інтелектуальних цінностей, власниками яких є інші суб'єкти, цілком правомірно розглядати як окрему, абстраговану, незалежну від даного індивіду субстанцію.

Оскільки «ніщо не виникає з нічого», варто визнати, що вся інтелектуальна діяльність в основі своїй, насамперед, спирається на попередній досвід людства, накопичене знання й культурне середовище, в якому росте і «харчується» особистість. Тому складно не погодитися з думкою К. Поппера про те, що «...люди не можуть починати із чистого аркуша та створювати світ думки з нічого: їхні думки – у загальному й цілому – є продуктом інтелектуальної спадщини» [11].

Іншими словами, усяка творчість, будь-які інновації мають первісну потребу в інформаційному забезпеченні, у знанні й розумінні багатьох речей, про які мислило людство протягом свого існування – від Гомера до Ремарка, від Прометея до Раскольникова, від Хаммурапі до Тетчер. Адже щоб на землі щось виросло, теж необхідний культурний шар ґрунту.

Найбільш очевидні приклади залежності ефективності інтелектуальної діяльності від ступеню інформаційного забезпечення характерні для науково-технічної творчості. Наприклад, логічним та закономірним результатом сполучення накопиченого знання й розуміння існуючих потреб суспільства можна вважати винахід. У сучасному складному й наукомісткому виробництві появи винаходів передують значний період акумулювання знань, без яких нереально вийти за межі вже відомого рівня.

У цьому відношенні абсолютно єдині наука, що дозволяє використовувати багатства й сили природи в інтересах людини, і мистецтво, яке формує духовний світ особистості та дарує людству культурні здобутки. Всі відомості про світ людство одержує в результаті розумової діяльності. Їх можливо умовно позначити як «доступне знання» (це може бути знання, доступне всім, багатством або ж окремим). Наявність такого знання є передумовою подальшого пізнавального процесу.

Творчості передують прилучення до світу культури, що складається, насамперед, у накопленні знання безпосередньо майбутнім творцем, у розвитку мислення, створенні так би мовити «всесвіту усередині нас». Культурний матеріал ми переробляємо, використовуючи накопичене знання, і робимо його придатним до вживання для власних цілей [12].

І особливе значення тут має гуманітарне знання. Воно ніколи не дає моментальної й видимої практичної користі, миттєвої економічної віддачі, але є необхідною передумовою опанування будь-якого іншого знання й формування самої людської індивідуальності, особистості. Власне, такі науки, що «олюднюють», Цицерон колись і назвав гуманітарними.

Будь-які практичні навички приходять тільки після теоретичної готовності до їхнього сприйняття. Убогий лінгвістичний репертуар, наприклад, різко обмежує кількість категорій, на які його «власник» поділяє зовнішній світ. «Межі моєї мови – це кордони мого світу... – відзначав Л. Вітгенштейн. – Розширити цей «світ» можливо тільки ціною постійно поновлюваних зусиль» [13]. Навіть у тих областях мистецтва, де нема «поступального руху», де кожен художник суверенний і має починати практично з нуля, саморозвиток можливий лише з опорою на внутрішній духовний досвід. Творчості завжди певною мірою передує ремесло, а творенню – «дотик» до чужих творів: щоб перевершити, доводиться починати із імітації.

Результатом пізнавального процесу є придбання індивідом «накопиченого знання», котре з різним ступенем точності зберігається в глибинах людської пам'яті й може бути свідомо або несвідомо затребуване людиною. З. Фрейд колись висловив думку про те, що «у психіці ніщо, один раз з'явившись, не може зникнути. Усе десь залишається й за певних умов може виплисти на поверхню життя» [14]. Пізнавальний процес безупинно поповнює пам'ять, а вміст пам'яті дозволяє періодично генерувати нові думки на підставі раніше придбаного досвіду. «Старе» знання породжує «нове», із читання одних книг народжуються інші, відбувається процес «генерації»: з раніше відомого виникає нововідкриття. Знання знаходить свою кінцеву мету та підсумок – витвір, а саме це дійство являє собою не що інше, як творчість – процес новаторський і таємничий. Мислячий суб'єкт – творець духовних цінностей – збагачує свій внутрішній світ, індивідуальний досвід, «інтелектуальний родовід» за допомогою продукovanого ним «нового знання».

Сутність інтелектуальної власності з погляду класичної економічної теорії полягає в тому, що інтелектуальний власник «приватизує» публічне знання, створює «дефіцит» і обмежує доступ до певних інформаційних продуктів. Це дає можливість авторові винаходу чи твору (або іншому правовласнику) контролювати споживання відповідного продукту й одержувати винагороду за «інвестиції в людський капітал», що, ймовірно, спонукає до подальших винаходів. З точки зору інституціональної економіки, сутність інтелектуальної власності полягає в обміні «пучками прав» на інтелектуальні блага, що здійсню-

ється відповідно до системи правил, які регулюють приналежність інтелектуальних продуктів певним суб'єктам [15].

Об'єктом інтелектуальної власності виступає не стільки матеріальне втілення, скільки власне знання, інноваційна інформація й право на пріоритетне використання цього знання. Однак з огляду на характер та розмаїття проблем у досліджуваній сфері, очевидно, інститут інтелектуальної власності в сучасному суспільстві переживає кризу: жоден з існуючих видів інтелектуальної власності не виконує сьогодні своїх первинних завдань та цілей у повному обсязі.

Висновки. Соціально-філософський аналіз взаємозв'язків між категоріями «інформація», «знання», «інновації» дозволяє зробити висновки про характер їхнього співвідношення в сучасних соціокультурних реаліях, у рамках дослідження інтелектуальної власності як соціального інституту.

Між інформацією та знанням можливо виділити закономірні взаємопереходи: інформація в процесі своєї суб'єктивізації за допомогою когнітивного механізму перетворюється на знання; в свою чергу, знання може вдосконалюватися й піддаватися подальшій трансляції та, у випадку об'єктивізації, «перевтілюється» у соціокультурну інформацію. Часто об'єктивоване знання, яке знайшло своє матеріальне вираження (і, як правило, має затребуваність, користується попитом) у духовній, науковій, виробничій, комерційній сферах, трансформується в інтелектуальну власність (за умови застосування відповідних юридичних алгоритмів). Ядром інтелектуальної власності є інновація.

Інформація за своїм змістом ширше, ніж інтелектуальна власність, котру традиційно прийнято розглядати як результати інтелектуальної, творчої діяльності, які характеризуються інноваційною ознакою. Проте, інтелектуальна власність завжди в певному ступені є інформацією. Разом з тим, не будь-яка інформація відповідає критеріям інтелектуальної власності (визначальними тут є ознаки новизни та унікальності). Інформація нерозривно пов'язана зі свідомістю: відбита у свідомості людини за допомогою інтелектуальної діяльності інформація утворює інформаційні масиви, з яких в подальшому можуть генеруватися знання.

Інститут інтелектуальної власності може бути представлений як гетерогенний, різновекторний, багатоаспектний соціальний інститут, що має системоутворююче значення для сучасного (інформаційного постмодерного) суспільства – оскільки динаміка розвитку даного інституту в різних суспільствах у значній мірі визначає рівень конкурентоспроможності, соціально-економічну формацію, культурний потенціал соціуму.

Література

1. *Про інформацію*: Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650 (в чинній поточній редакції від 21.05.2015).
2. *Мелик-Гайказян И. В.* Информационные процессы и реальность/ И.В.Мелик-Гайказян. – М.: Наука, 1998. – 192 с.
3. *Кастлер Г.* Возникновение биологической организации/ Г. Кастлер. – М.: Мир, 1967. – 91 с.
4. *Eigen M., Winkler R.* Das Spiel: Naturgesetze steuern den Zufall. München – Zürich, 1975. / Эйген М., Винклер Р. Игра жизни // Перевод с немецкого Андреева В. М. / под ред. Волькенштейна М. В. – М.: Наука, 1979. – 214 с.
5. *Шеннон К.* Работы по теории информации и кибернетике/ К.Шеннон. – М.: Изд. иностранной литературы, 1963. – 830 с.
6. *Jantsch E.* The Self-Organizing Universe. Scientific and Human Implications of the Emerging Paradigm of Evolution / Erich Jantsch // New-York: Pergamon Press, 1980. – 343 p. (Эрих Янч. Самоорганизующаяся Вселенная. Научный и человеческий смысл возникающей эволюционной парадигмы. – Нью-Йорк, 1980).
7. *Уайтхед А. Н.* Символизм, его смысл и воздействие / Пер. с англ. С. Г. Сычевой/ А. Н.Уайтхед. – Томск: Водолей, 1999. – 64 с.
8. *Пригожин И. Р.* От существующего к возникающему: Время и сложность в физических науках/ И. Р.Пригожин. – М., 1985.
9. *Landes W. M., Posner R. A.* The Economic Structure of Intellectual Property Law. – Cambridge: Harvard University Press, 2003.
10. *Мамардашвили М. К.* Картезианские размышления/ М.К.Мамардашвили. – М.: Прогресс; Культура, 1993. – 352 с.
11. *Поппер К.* Открытое общество и его враги : в 2-х т. / Карл Раймунд Поппер; пер. с англ. под общ. ред. В. Н. Садовского. – М.: Междунар. фонд «Культурная инициатива»; Открытое о-во «Феникс», 1992. – Т. 1: Чары Платона. – 1992. – 448 с.
12. *Санто Б.* Инновации как средство экономического развития / Б. Санто; пер. с венг. – М.: Прогресс, 1990. – 295 с.
13. *Витгенштейн Л.* Философские работы / Людвиг Витгенштейн. – М.: Мысль, 1994. – 764 с.
14. *Фрейд З.* Художник и фантазирование / Пер. с нем. К. М. Долгова. – М.: Республика, 1995. – 400 с.
15. *Амелина О. Ю.* Интеллектуальная собственность в условиях формирования хозяйственной системы нового типа: диссертация ... канд. экон. наук: 08.00.01/ О. Ю. Амелина. – Москва, 2009. – 220 с.

Стовпець А. В.

**ИНСТИТУТ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ
В КОНТЕКСТЕ СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКОГО ВИДЕНИЯ
ПРОБЛЕМЫ СООТНОШЕНИЯ ИНФОРМАЦИИ,
ЗНАНИЙ И ИННОВАЦИЙ**

Статья посвящена социально-философскому анализу взаимосвязей между категориями «информация», «знания», «инновации», позволяющему сделать выводы о характере их корреляции в современных социокультурных реалиях. Познание соотношения упомянутых категорий видится в качестве необходимой предпосылки в исследовании социального института интеллектуальной собственности.

Ключевые слова: институт интеллектуальной собственности, знания, интеллект, творчество, инновация, информация, общество.

Stovpets O.V.

**INTELLECTUAL PROPERTY INSTITUTION IN SOCIAL-
PHILOSOPHIC COMPREHENSION OF INTERRELATIONS AMIDST
INFORMATION, KNOWLEDGE AND INNOVATIONS**

The paper analyzes (in social-philosophic scope) the problem of interconnection for such categories as «information», «knowledge», «innovations» regarding contemporary sociocultural realities. The comprehension of mentioned categories' correlation is considered as essential and indispensable precondition for the Intellectual Property Institution research (in its understanding like a social institution).

Selected problematic's relevance is determined by the increasing weight and significance of intellectual property in the information age. The intellectual property institution has become an inalienable sociocultural attribute of post-industrial society. As social-philosophic attention focus involves the phenomena and processes of a social life that specify the whole mankind development, then a problem of intellectual property's positioning and its correlation with another information types should be an object of socio-philosophic reflection.

The purpose of this research paper is a socio-philosophic investigation of the nature and patterns of interrelationship for information, knowledge and intellectual property, analyzing processes of information's subjectification (its transformation to "knowledge") and knowledge's objectification (their conversion to sociocultural information). Learning of interdependence of mentioned processes in various forms of cognition and communicative actions, existing in the natural environment and culture, may facilitate to clear perception of the role and meaning that intellectual property institution performs in contemporary society. Methodological grounds of the research are based on general scientific methods and ad hoc approaches (as particularly are dialectical and comparative-legal methods, systemic, attributive, cognitive and procedural approaches).

Changing of information's ontological status, ambiguity and diversity in methods of approaching to understanding of information concept, transformation

of social stereotypes for information transfer etc., all of these require a primary research of the category “information” and extraction of its features. Making an attempt also to conceive the character of notions as “knowledge”, “innovations”, “intellectual property” and their correlation, we have to analyze each of them.

Post-nonclassical science and philosophy development period allows to contemplate a multidimensional self-sustaining world, that evolves itself permanently. We used to think about multiplicity of instruments for reality description, about features of the open systems’ behaviour, about irreversibility of local impacts on the sophisticated combination of processes. These ideas are accepted as a certain self-evidence, but some investigators are convinced of illusiveness of such self-evidence. Various facts and events that occur in life, turn the pace and revise directions of changes. Different ways and patterns of perception of the complicated surrounding world varies gradually the very models of reality awareness, offering a lot of interpretations, insinuating and sowing doubts, organizing and destroying, and eventually, arranging a self-organization of being and consciousness.

Post-nonclassical science gives an opportunity to understand that the world is no longer a clear and definite. The things seemed self-evident actually may appear not so evident. At the same time, it turns out that we are capable of cognition and intellection (acquiring knowledge about) even those things, we just had no imaginations of. Using post-nonclassical theories’ formalism we construct models of reality, but we know it’s only a mental conjectures, not a reality itself. Meantime self-organizing mechanism’s principles hide themselves from the searching looks, that seek for truth, quest for verity and are thirsty for obviousness. Phrases “information society”, “information age”, “information approach” etc. have become familiar and frequently used. It’s clear intuitively why the predicate “informational” is such often used. It remains to understand the nature of that an information is.

A legal definition for information as “any data that can be saved on material object or reflected in electronic form” doesn’t give us any conception of information and shows nothing about its influence upon social development process. Therefore we should appeal to another approaches in research of mentioned phenomenon. We also may use the following definition: “The phenomenon of information is a multistage, irreversible process of structure formation in an open nonequilibrium system, beginning from a random memorized selection that system does, moving from chaos to the order, and ending with a purposeful action according to an algorithm or a program that corresponds to the semantics of choice”. The information is understood as a process consisting of certain stages.

Thus, *Intellectual Property Institution* in social-philosophic comprehension of interrelations amidst information, knowledge and innovations appears as heterogeneous, differently directed, multidimensional public institution that has a system-making meaning in respect of the contemporary postmodern- information-society.

Keywords: *Intellectual Property institution, knowledge, intellect, creativity, innovation, information, society.*

Надійшла до редакції 25.01.2016 р.